

Sygn. akt IV Kz 300/21

POSTANOWIENIE

Dnia 4 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Legnicy - IV Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący : SSO Paweł Pratkowiecki

Protokolant : sekr. sądowy Marta Wojnarowicz

Przy udziale Prokuratora Małgorzaty Traczyk

po rozpoznaniu w sprawie **R. P.**

podejrzanego o przestępstwo z art. 190a § 1 k.k.

zażalenia Prokuratora Rejonowego w Lubinie

na postanowienie Sądu Rejonowego w Lubinie

z dnia 2 lipca 2021 r.

w przedmiocie zwrotu sprawy celem uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

postanawia

zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 2 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy w Lubinie zwrócił prokuratorowi sprawę celem uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego.

Na powyższe postanowienie zażalenie złożył prokurator i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do merytorycznego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy trafnie uznał, że w sprawie istniała potrzeba dopuszczenia dowodu z opinii biegłego psychologa i biegłego z zakresu uzależnień oraz, że obowiązek ten spoczywał na prokuratorze i powinien być zrealizowany w toku postępowania przygotowawczego. Odmiennie twierdzenia skarżącego nie zasługują na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że występując do sądu z wnioskiem w trybie art. 324 § 1 k.p.k. prokurator musi m.in. wykazać, że podejrzany w chwili czynu był niepoczytalny, że zachodzi prawdopodobieństwo popełnienia przez niego ponownie czynu zabronionego oraz przytoczyć okoliczności, które uzasadniają zastosowanie tego środka zabezpieczającego, który wskazano we wniosku, a inne środki prawne określone w kodeksie karnym lub orzeczone na podstawie innych ustaw nie są wystarczające dla zapobieżenia niebezpieczeństwu dla porządku prawnego ze strony sprawcy. Te trzy kwestie muszą więc być przedmiotem postępowania dowodowego, które należy przeprowadzić już w toku postępowania przygotowawczego.

Wiedzę co do stanu poczytalności sprawcy pozyskuje się w oparciu o opinię biegłych psychiatrów, a w niektórych przypadkach, gdy biegli psychiatrzy o to zawnioskują, także z udziałem biegłych innych specjalności (art. 202 § 1 i § 2 k.p.k.). Poza okolicznościami niniejszej sprawy pozostaje kwestia poczytalności sprawcy z zaburzeniami preferencji seksualnych (art. 202 § 3 k.p.k.).

Wiedzę z zakresu istnienia prawdopodobieństwa popełnienia ponownie czynu zabronionego pozyskuje się w oparciu o opinię biegłych psychiatrów, a nadto psychologa oraz w uzasadnionych sytuacjach, biegłego z zakresu uzależnień. Te same podmioty powinny również wypowiedzieć się w kwestii doboru odpowiedniego środka zabezpieczającego, uwzględniając nie tylko stan zdrowia sprawcy, ale także jego osobowość, sytuację życiową i charakter oraz specyfikę uzależnienia.

Obowiązek przeprowadzenia w toku postępowania przygotowawczego wszystkich trzech wymienionych czynności dowodowych wynika z systemowej wykładni art. 93b § 1 k.k. i art. 354a k.p.k. Skoro bowiem art. 354a k.p.k. wymaga wysłuchania psychologa, to znaczy, że psycholog ma obowiązek zbadać kazus podejrzanego pod kątem przesłanki prawdopodobieństwa popełnienia ponownie czynu zabronionego oraz doboru odpowiedniego środka zabezpieczającego, czyniąc to albo w ramach wspólnego opiniowania z psychiatrami (art. 202 § 2 k.p.k.), albo w ramach badania indywidualnego, jeśli psychiatrzy nie zgłoszą wniosku z art. 202 § 2 k.p.k.

Jest bowiem oczywiste, że wysłuchanie, o którym mowa w art. 354a k.p.k., nie może mieć charakteru li tylko teoretycznego, jak to zdaje się sugerować autor zażalenia. Psycholog, podobnie jak psychiatrzy, przybywając do sądu celem wysłuchania musi dysponować ugruntowaną wiedzą na temat konkretnego sprawcy, jego osobowości, sytuacji życiowej oraz okoliczności popełnienia czynu zabronionego. Taką wiedzę może zaś zdobyć wyłącznie w oparciu o przeprowadzone wcześniej badania, a w konsekwencji sporządzoną na ich podstawie opinię (indywidualną lub wspólną z psychiatrami). Uwaga ta jest aktualna także w odniesieniu do biegłego z zakresu uzależnień, jeśli okoliczności danej sprawy uzasadniają jego powołanie.

A zatem skoro ustawodawca przesądził o konieczności wysłuchania psychologa (w określonych sytuacjach także biegłego z zakresu uzależnień), to trudno zaakceptować pogląd, że obowiązek przeprowadzenia w tym zakresie kompletnego postępowania dowodowego aktualizuje się dopiero w toku postępowania jurysdykcyjnego i scedowany został na sąd. Nie ma ku temu racjonalnych przesłanek. Rolą sądu jest bowiem ocena merytorycznej zasadności wniosku prokuratora. Będzie to możliwe jedynie wówczas, gdy prokurator przedłoży kompletny materiał dowodowy, pozwalający na wysłuchanie psychiatrów i psychologa (biegłego z zakresu uzależnień) w poczuciu, że znają oni sprawę i są w stanie kompetentnie wypowiedzieć się na temat kwestii istotnych przy orzekaniu o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego. Aby tak się stało akta sprawy przedłożone sądowi wraz z wnioskiem z art. 324 § 1 k.p.k. muszą zawierać pochodzące od wspomnianych specjalistów pisemne opinie, które są efektem wcześniejszego zbadania przez nich kazusu sprawcy.

Oczywiście najbardziej pożądana jest sytuacja, w której biegli psychiatrzy w trybie art. 202 § 2 k.p.k. zawnioskują o wspólne opiniowanie z psychologiem i ewentualnie biegłym z zakresu uzależnień, co pozwoliłoby na wydanie jednej opinii kompleksowej. Jeśli jednak biegli psychiatrzy takiego wniosku nie złożą, w kwestii prognozy popełnienia kolejnego czynu zabronionego i doboru środka zabezpieczającego powinien wypowiedzieć się na mocy osobnego postanowienia prokuratora o dopuszczeniu dowodu także psycholog (biegły z zakresu uzależnień). Nie ma więc racji skarżący, gdy wywodzi, że na prokuratorze ciąży jedynie obowiązek przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych psychiatrów. Orzeczenia i wypowiedzi doktryny zacytowane w zażaleniu, w tym również postanowienie Sądu Najwyższego o sygn. IV KK 288/03, nie potwierdzają zarzutów sformułowanych w zażaleniu. W przywołanym judykacie Sąd Najwyższy skupił się jedynie na obligatoryjnym charakterze czynności wysłuchania psychologa, ale nie postawił tezy, że dowodu z opinii tego specjalisty nie musi dopuścić organ prowadzący postępowanie przygotowawcze.

Nie przekonują również uwagi skarżącego, które odwołują się do faktu, że art. 354a k.p.k. nakłada jedynie obowiązek „wysłuchania” psychologa, co oznacza brak wymogu sporządzenia wcześniejszej opinii pisemnej przez tego specjalistę. Taki pogląd rzeczywiście zaprezentowano cytowanej w zażaleniu glosie do postanowienia Sądu Najwyższego o sygn.

V KK 330/15, autorstwa K. Postulskiego. Sąd odwoławczy orzekający w niniejszej sprawie, z przyczyn omówionych wyżej, stanowiska tego nie podziela. Nie wchodząc w tym miejscu w szerszą polemikę należy jedynie zauważyć, że w art. 354a k.p.k. mowa jest również o „wysłuchaniu” psychiatrów, a przecież trudno dyskutować z twierdzeniem, że ci sami psychiatrzy muszą wydać wcześniej (w toku postępowania przygotowawczego) opinię pisemną, która następnie podczas ich wysłuchania jest niezwykle istotna, gdyż pozwala sądowi ocenić sposób rozumowania biegłych i przedstawione przez nich wnioski. Nie ma podstaw, by kwestie prognozy popełnienia kolejnego czynu zabronionego oraz doboru środka zabezpieczającego, które na gruncie sprawy rozpoznawanej w trybie art. 354a k.p.k. są dokładnie tak samo ważne jak poczytalność sprawcy, ustalać inaczej (mniej starannie), tzn. bez uprzedniego badania sprawcy przez psychologa (biegłego z zakresu uzależnień) i bez wcześniejszej pisemnej opinii sporządzonej przez tego specjalistę.

Reasumując, trafnie uznał Sąd Rejonowy, że w postępowaniu poprzedzającym złożenie wniosku w trybie art. 324 § 1 k.p.k. obowiązkiem prokuratora jest dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii psychologa, a w uzasadnionych wypadkach także biegłego z zakresu uzależnień.

Nie ma również racji skarżący, gdy wywodzi, że zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii psychologa i biegłego z zakresu uzależnień, nie stanowi istotnego braku postępowania przygotowawczego i może być uzupełnione przez sąd bez obawy o zaistnienie znacznych trudności. Jak bowiem wykazano, wspomniane opinie są jednym z podstawowych składników materiału dowodowego, na którym winien się opierać wniosek prokuratora złożony w trybie art. 324 § 1 k.p.k. Ich sporządzenie wymaga przeprowadzenia odpowiednich badań, co wiąże się z nakładem pracy i pochłaniania czasu. W tej sytuacji cedowanie tego obowiązku na sąd nie może być zaakceptowane.

Orzeczono więc jak na wstępie.